

Tiskovina ■ Postnina plačana pri pošti 64290 Trzin

P.n.
Koroška osrednja knjižnica
"dr. France Slesnik"
Na gradu 1
2390-Ravne na Koroškem - SLO

SLOVENSKI NIK

GOVERNMAI VERSTNIK, Tarvisnerstr. 14, A-9020 Celovec

Celovec • četrtek • 23. maj 2002

štev. 21 (3170) • letnik 57 • cena 0,73 evra

ZKP se pripravlja na spominsko svečanost

Poleg 60-letnice pregona se letos spominjamo tudi 60-letnice začetkov oboroženega upora koroških Slovencev proti nacifašizmu. Ta dogodek, ki posledično ni bil pomemben le za partizanski boj celotnega slovenskega naroda proti okupatorju in za zmago nad nacistično Nemčijo, ampak tudi za povojno zgodovino druge avstrijske republike, bo Zveza koroških partizanov primerno obeležila. V nedeljo, 23. junija, bo pri Peršmanu v Podpeci priredila velika spominsko svečanost, na katero vabi vse rodoljube. Zveza koroških partizanov že vrsto let prireja pri Peršmanu spominska in tovariška srečanja. Letošnje srečanje pa je prav zaradi omenjenih dveh obletnic, ki sta neizbrisno zapisani v zgodovinski spomin naroda, še posebej pomembno.

Muzej pri Peršmanu je že dalj časa odprt in cilj številnih

ekskurzij in obiskov. Prejšnji teden so ga v spremstvu generalnega konzula Jurija Žmauca obiskali bivši partizani iz mariborskega okoliša. Nekateri med njimi so se borili tudi na Koroškem. Pri Peršmanu jih je sprejel predsednik ZKP inž. Peter Kuhar in jim orisal zgodovi-

no partizanstva na Koroškem ter približal tragedijo Peršmanove družine, ki so jo 25. aprila 1945 pobile nemške policijske čete. Delegacija mariborskih partizanov je pri partizanskem spomeniku v Železni Kapli položila venec in se poklonila Peršmanovim žrtvam.

EVROPSKI PARLAMENT

Za Slovenijo tri dopolnila

Te dni je odbor za zunanje odnose v Evropskem parlamentu potrjeval letna poročila o napredku držav kandidat v pripravah na članstvo v Evrop-

sko unijo. Na rešetju je bila tudi Slovenija. Odbor bo dal soglasje k predlogu krovne ocene o stanju pristopnega procesa.

Poročilo o stanju slovenskega pridružitvenega procesa je podal italijanski parlamentarec slovenskega rodu Demetrij Volčič. Poročilo pravi, da slovenske priprave dobro potekajo, potrebna pa so tri dopolnila za področja, na katerih bo morala Slovenija prizadevanja okrepiti.

Prvo dopolnilo se nanaša na nuklearko v Krškem. Evropski parlament predlaga, da Slovenija nadaljuje pogajanja s Hrvaško in tako doseže sporazumne rešitve, namesto da bi o odprtih vprašanjih razsojala mednarodna arbitražna. To velja tudi za ratifikacijo sporazuma o državni meji.

V drugem dopolnilu gre za prizadevanja za vstop Slovenije v Nato. Pri tej točki je bil črtan del poročilovega osnutka, v katerem naj bi parlament nekoliko neobičajno podprl slovenska prizadevanja za vstop v severnoatlantsko zvezo.

Tretja točka se nanaša na kmetijstvo. Slovenija naj posveti posebno pozornost uveljavljanju evropske zakonodaje.

Deset let dvojezične ljudske šole v Celovcu – praznovanje nas je spomnilo na velike težave in sovražnost, ki je vela skozi deželo. Danes so vsi ponosni nanjo, ne le zato, ker je dvojezična, Več na strani 4.

GALERIJA ŠIKORONJA

v Rožeku

vabi na odprtje razstave del

Gustava Januša

ter predstavitev knjige Klausa Manna in Fabijana Hafnerja »Worte. Ränder. Übergänge. Zu Gustav Januš.«

v petek, 24. maja 2002, ob 19. uri

MEŠANI PEVSKI ZBOR

PODJUNA

vabi na koncert

»Tam, kjer Peca riše sence«

v nedeljo, 26. maja 2002, ob 20. uri v kulturni dom v Pliberku

SODELUJEJO: Mlada Podjuna, MePZ Podjuna, Ansambel Korenika

Prisrčno vabljeni!

PREBLISK

Julija in avgusta je seveda največ turistov, tako v Italiji kot tudi v Avstriji in drugod. Via Julia Augusta se imenuje skupen projekt (pa ne zaradi mesecev) treh občin na Koroškem in devetih v Italiji, ki skušajo približati turistom in izletnikom lepote krajev, kulturne specialitete regije in seveda vse, kar spada zraven za radovedne in za tiste, ki bi se radi predvsem zabavali.

Krasen projekt, odlični projekt, Italijani so iniciatorji in gonilna sila, Koroška je nekako »skočila« na voz, ki je že peljal.

Pa nič hudega, bolje pozno kot nikoli. Zanimivo ob predstavitvi projekta pa je bilo slišati tudi koroške politične

veljake, ki so se ob tem skupnem projektu zavzemali za »dvojezičnost na obeh straneh, vse naj bo označeno v dveh jezikih«.

Na vprašanje, zakaj potem Koroška odstranja prometne table, na katerih so imena krajev v o groza tujem jeziku,

Via Julia Augusta

je gospod Wurmitzer odgovoril da on ni deželni glavar in da je sam silno proti temu.

Ko bi bil gospod Wurmitzer, ki mu resda verjamem, da mu gre Haiderjev »Schilbürgerstreich« v nos, kdaj za dvojezičnost tudi takrat, ko gre za Slovence ...

S. W.

BILKA BILČOVŠ

Vabimo na slovesno prireditev

90. obletnica našega društva avla ljudske šole Bilčovs sobota 25. 5. 2002, 20.00 Pričakuje vas pester kulturni spored!

25 let Longo mai v Avstriji!

Sobota, 1. 6. 2002

dan odprtih vrat

16.00 Rundgänge am Hof, Kaffee, Kuchen 18.00 pozdrav – poje mešani pevski zbor ZARJA 18.30 musikalisch kabarettistischer Beitrag von Jörg-Martin Willnauer 19.00 jagnje na žaru 20.30 igra na plesu na skedenju »Di Grine Kuzine« (Klezmer in balkanska glasba)

Prisrčno vabljeni na žur na kmetiji Stopar v Železni Kapli!

KOMENTAR

NEK BOREC ZA ČLOVEKOVE PRAVICE:

Hočejo, da si »mrtev« ali da verjameš njihovim lažem

Ta splošno veljavna izpoved me sili v razmišljanje in primerjanje dogajanj po svetu in pri nas. Mnogokje vlada nasilje, tudi pri nas. Le da je drugje za svetovno javnost vidno, v nebo vpijoče in tam govori orožje, kar povzroča pravo smrt. Nasilje, ki ga doživljamo mi, je drugačno. Imenujemo ga strukturno nasilje. Še vedno je na Koroškem, v Avstriji navzoče. Na Koroškem je tako nasilje naperjeno navadno v prvi vrsti proti koroškim Slovencem in ima mnogotero obrazov. Preko 150 let ga vedno izvajajo ljudje nemškonacionalnega prepričanja, ki danes vsebuje nekaj miselnosti iz dobe nacizma. Še vedno je prisoten rasizem. Taki ljudje so v vseh vladajočih koroških strankah. Največ jih je navadno zasidranih v eni, kar je že vedno tako bilo.

Ker ima strukturno nasilje na Koroškem, naperjeno proti koroškim Slovencem tradicijo ne le v politiki, pač pa tudi v uradniških vrstah, je ponemčevanje naprej mogoče. Ponemčuje se bolj prikrito kot nekdanj, za tujce nevidno, a uspešno. Ljudska štetja, ki sicer ne izpovedo pravega števila slovensko

govorečih, ponemčevanje in obstoječi pritisk na slovensko govoreče dobro dokumentirajo.

Koroški je uspelo razvrednotiti slovenski jezik in to temeljito. Kar se posebno na kulturni ravni poskuša popravljati v smeri spoznavanja in večjega vrednotenja slovenskega jezika in naroda, se pogosto po politikih takoj zopet uniči. Nam dane pravice so v vsakdanji praksi mnogokrat tako urejene, da jih ne moreš uporabljati – več časa porabiš, zameriš se in stane te več. Po občinah praviloma ni razumevanja za potrebo po dvojezičnem dopisovanju, dvojezičnih obvestilih in podobno. Župani dvojezičnih občin redkokje v javnosti povedo, da je njihova občina dvojezična ali jo dvojezično predstavijo. V najnovejšem času nam celo spreminja-

jo naša imena, če vsebujejo č, š, ž, ker računalnik teh črk ne pozna. Kadar v občini hočeš dopis ali odločbo v slovenskem jeziku, tam kjer je uradovanje v slovenščini dopuščeno, se zelo zakomplicira. Slovensko pisanje je treba za vsak primer posebej zahtevati. Nič ne pomaga, če si že poprej desetkrat povedal, da hočeš vse dopise tudi v slovenskem jeziku. Tudi v Žitari vasi je tako. Ali bi ti, bralec/ka, vsakokrat s spremnim pismom vrnil/a dopis v nemškem jeziku? Kaj takega je nemogoče delati. Že če to včasih pri bolj pomembnih stvareh narediš, si nakopljesh poleg neprijetnega dela še vzdevek ekstremista. Končni rezultat tega načrtnega in l. 1976 uzakonjenega strukturnega nasilja: slovenski jezik je na koroških občinah v pisni obliki skorajda odpravljen! Istočasno

pa koroški politiki postavljajo koroško zelo pomanjkljivo manjšinsko ureditev za vzgled vsem bodočim članicam EU. Vedno pogosteje se uporabljajo neresnice v taki obliki, da lahko govorimo o lažeh!

Kar se dogaja po odločitvi ustavnega sodišča (decembra 2001) o dvojezičnih krajevnih napisih in za kar nosi deželni glavar Haider ter njegova FPÖ največ odgovornosti, je nezaslišano. Zasmehuje se pravna odločitev, poziva k nepokorščini napram odločitvi ustavnega sodišča, v politiko se vnašajo doslej nedovoljene poteze, potvarja se zgodovina, čisto samoumevne potrebe Slovencev postanejo prekomerne zahteve ekstremistov, in, in, in.

Povzeto bi dogajanje ocenili kot netenje nestrpnosti proti vsemu slovenskemu ob uporabi laži in skrbno pripravljeno nadaljevanje vzdrževanja protislovenskega vzdušja na Koroškem. ÖVP in SPÖ se mi zdita kot žongler v cirkusu, ki pazi, da mu kak krožnik ne pade na tla in se razbije. Bojita se zameriti nemškonacionalnim krogom v lastnih vrstah. Zato ne vesta kako in kaj. Na idejo agirati pokončno in po-

šteno nikoli ne bosta prišli. Zdi se mi, da bi jima bilo najljubše, ko bi Slovenci omagali in se vdali pritisku.

Smo v Avstriji na poti odpravljanja pravne države storili prvi korak v smeri diktature ali je dogajanje le strankarska igra za oblast? Nemški nacionalizem in ostanki nacistične in protislovenske miselnosti že predolgo let krojita del političnih zahtev in odločitev na Koroškem, kar privede do dvomljivih in napačnih odločitev v avstrijskem parlamentu. In ravno nekaj takega se v zadevi dvojezičnih krajevnih napisov zopet pripravlja. Se to mar res priprave za državni udar?

Navedena primera negiranja slovenskega jezika na Koroškem naj bi zadostovala, da se odgovorni pri osrednjih organizacijah začnejo poglobljeno ukvarjati z manjšinskim zakonom iz leta 1976 oz. 1977. Marsikaj je tam gnilega. Slovenščini v dvojezičnih občinah je treba dati enakopravno in vidno mesto, česar sedaj skoraj nikjer ni opaziti.

Franc Kukovica

PRED 50 LETI

Najprej ideja, potem eno največjih društev

Pred 50 leti, 25. maja 1952, smo se v Celovcu v Gasometerci sestali trije navdušeni koroški planinci, Franci Rehsmann, Stanko Schelander in Lubo Urbajs, in sklenili obnoviti delovanje nekdanjih podružnic Slovenskega planinskega društva, ki so delovale pred prvo svetovno vojno in kratko v času plebiscita.

Ideja za ustanovitev slovenske planinske organizacije na Koroškem – takrat nismo vedeli, da je takšna že obstajala – se je porajala že med drugo svetovno vojno, ko smo tako imenovani »Oberkrainerji« obiskovali beljaško gimnazijo in to priložnost bivanja na Koroškem izrabili za gorske pohode po koroških gorah, med katerimi so bili še posebno privlačni tritisočaki, ki jih v Sloveniji ni.

Kmalu po nacističnem vdoru v Jugoslavijo, živel sem v Sloveniji v Medvodah, so nas mlade ljudi s transportom

poslali v Nemčijo delat. Čeprav sem imel angino in od zdravnika potrdilo, da nisem za transport, sem moral z njimi. V Celovcu se mi je posrečilo, da sem ušel in se podal v rojstne Dolje pri Rožeku, kjer sem pomagal stricu na kmetiji.

Nekega dne sem v Beljaku srečal nekdanje sošolce, ki so obiskovali beljaško gimnazijo in se tudi vpisal vanjo. Bližnji Jeseničani so se vozili z vlakom, bolj oddaljeni pa so stanovali v Beljaku in okolici. Kot sem že omenil, smo veliko planinarili, najbolj zagrizena pa sva bila Radoveljčan Stanko Fon in jaz. V počitnicah sva kar po cele tedne preživela v gorah. Na teh gorskih turah sva seveda tudi delala načrte za prihodnost in se kot navdušena planinca ukvarjala z mislijo, da tudi na Koroškem, podobno kot v Sloveniji, ustanovimo slovensko planinsko društvo in se v podkrepitev te zamisli v kočah

v knjigo vpisovala kot člana SPD.

Ko sem leta 1944 dobil vpoklic v nemško vojsko in sem seveda moral izginiti od doma, sem pri Fonovih v Radoveljci dobil zatočišče in pri njih srečno zaključil vojno.

Najino prijateljstvo, skovano v gorah, je trajalo do pred petimi leti, ko ga je smrt iztrgala iz naše srede. Pogreba se je udeležilo tudi zastopstvo nemških sošolcev. V pretresljivih besedah se je od pokojnika poslovil sošolec in planinec Jože Šiferer, poleg mene še edini slovenski sošolec našega razreda nekdanje beljaške gimnazije.

Po končani drugi svetovni vojni smo pri nas na Koroškem imeli velike skrbi, kako spet normalizirati opustošeno gospodarsko in kulturno življenje. Kljub temu smo se planinci kmalu znašli in z novim zagonom obiskovali gore in že leta 1947 s pomočjo selske občine načrtovali gradnjo planinske kočice v Košuti in se hkrati pripravljali na ustanovitev slovenske planinske organizacije na Koroškem. Ko se je vse to izvedelo v javnosti, me je nekega dne dr. Franci Zwitter opozoril, da sta na Koroškem že pred prvo svetovno vojno obstajali Ziljska podružnica SPD na čelu z deželnim poslancem Francem Grafenauerjem in pa slovenska planinska kočica na Zahomški planini, ki jo je zgradil podpredsednik Ziljske podružnice Ivan Milonig, p. d. Koren iz Zahomca. Ko smo to izvedeli, smo bili seveda prijetno prese-

nečeni in zelo ponosni na nekdanjo planinsko dejavnost naših planinskih prednikov, o katerih do tedaj na žalost nismo nič vedeli. Ob tej spremenjeni situaciji smo se seveda takoj odločili, da bomo nekdanje slovensko organizirano planinstvo, ki je po prvi svetovni vojni prehenalo delovati, obnovili. No in na sestanku treh planincev 25. maja pred 50 leti je končno padla odločitev, da bomo obnovljeni planinski organizaciji dali ime Slovensko

planinsko društvo Celovec/Slovenischer Alpenverein Klagenfurt in da bo treba vse potrebno urediti za čimprejšnjo registracijo društva. Vse formalnosti je nato opravil dr. Franci Zwitter in 7. novembra smo dobili odobritev. Tedaj smo tudi sklenili, da naj bo občni zbor prihodnje leto, ko bo osrednja slovenska planinska organizacija, Planinska zveza Slovenije, obhajala 60-letnico, da tako skupno slovesno počastimo veliki praznik slovenskega planinstva.

Naj še omenim, da smo koroški planinci šele po 20 letih dobili obširno poročilo o zgodovini koroških podružnic SPD, ki sta ga v Planinskem vestniku letnik 1973, obdelala koroška rojaka dr. Julij Felaher za Ziljsko (1900–1907) in dr. Josip Šašel za Koroško (1907–1914) in podružnice v plebiscitnem času. Omogočila sta nam izčrpen vpogled v dejavnost naših podružnic, ki so kljub tedanjemu močnemu nasprotovanju častno izpolnile svojo nalogo.

Tura na Hochalmspitze: Lubo Urbajs, Miro Ramuš, Tone Prešeren, Stane Fon, sošolci z beljaške gimnazije

Križ na Komnici, ob njem Martin Rehsmann in Lubo Urbajs

Pripravila
in uredila vnukinja
mag. Vera Wutti-Incko

IZ SPOMINOV FLORIJANA LAPUŠA, »FRJANA« IZ PODSINJE VASI (1894 – 1985)

Samo zato, ker se priznavamo za Slovence

(Nadaljevanje)

Če smo hoteli dobiti kruha, smo morali že ob štirih zjutraj stopiti v vrsto pred pekarno. Kdor je prišel pozneje, je težko kaj dobil. Bili smo veseli našega vrta, kjer je vse, krompir, fižol in zelenjava, tako lepo rastlo. (...)

Američani so bili v Freistadtu in krajih severno od Donave samo tri tedne. Dva dni po njihovem odhodu so primarširali v mesto Rusi. Ta čas so ljudje vdrl v vojaška skladišča v mestu in množično odnašali stvari (...)

Ljudje na trgu so molče sprejeli usodo, da so ruski polki zasedli Freistadt.

Muzika je zaigrala nekaj koračnic ter internacionalo, ki so jo vojaki spremljali s petjem. Neki častnik je v ruščini in nemščini prebral vojaški oklic prebivalstvu, ki je zagotavljal vsem iste pravice ter izražal željo, da bi se z ljudstvom dobro razumeli. Če bi vojaščina prebivalstvu skupno ali posamezno storila krivico, bo to strogo kaznovano. Zatem se je vojaštvo veselilo v zanj določenih prostorih. (...)

V predmestju na jugu Freistadta so Rusi nedaleč od našega stanovanja napravili zaporo na cesti, ki vodi proti Donavi. Kmalu so opazili, da precej dobro obvladam ruski jezik. Čudili so se in me spraševali, odkod imam to znanje. Pripovedoval sem jim o svojem dolgem ujetništvu v Rusiji v času prve svetovne vojne. Neki častnik se je posebno zanimal za vse to. Izkazalo se je, da je on sam doma nedaleč od Omska in je okolično, kjer sem jaz preživel leta ujetništva, dobro poznal. Ta častnik je poveljeval tej prehodni zapori. Preko te zapore so smeli samo kmetje, ki so se v tej okolici posluževali te ceste. Kadar so bile kakšne težave z domačini, me je vedno poklical, da sem tolmačil. V zahvalo za to uslugo mi je pomagal, da je vojak, ki je dovažal mleko za vojaščino iz te okolice, vsak dan tudi za nas pripeljal dva litra mleka.

Ko so Rusi čuli, kdo smo mi in na kakšen način smo prišli v to okolico, da smo Slovenci, izgnani iz domovine, so nas pričeli zelo spoštovati. Radi so poslušali naše slovenske pesmi, ki smo jih jim zapeli z dekleti. (...)

Sicer nas nihče ni nasilno gonil iz Freistadta. Toda občina je tujcem, ki so živeli tukaj, v razglasu svetovala, naj čimprej zapustijo mesto, ker primanjkuje živeža in preti lakota.

Šef tovarne, gospod Haberkorn, je namignil, da ne bo več dolgo dobival živilskih kart za tujce, ki jih v svoji kuhinji preživlja. Zato so se družine Rauter, Dragašnik, Felacher in

Cilka Gabriel s sinkom še pred nami podali na pot domov.

Zaradi naraščajočega pritiska s strani posestnika tovarne so se kmalu nato tudi zadnje tri slovenske izseljenske družine, ki so še živlele v Freistadtu, to so bile družina Wutti z Zilje, družina Wastl iz Podjune in dedova družina odločile, da odpotujejo na lastno odgovornost proti Dunaju. Z dvovprežnim vozom, na katerega so spravili vse svoje imetje, so se odpravili na najbližjo železniško postajo.

Florijan Lapuš

Zjutraj ob pol štirih smo se zbrale vse tri družine, moja družina z devetimi osebami, družina Wastl s petimi osebami in družina Wutti s petimi osebami, skupaj 19 oseb. Dogovorili smo se, da sme vsaka družina vzeti s seboj samo kovčke, nahrbtnike, posode za vodo in čaj. Več prtljage ni mogoče transportirati pri tem številu oseb. Voznik je prispel točno. Hitro smo naložili vse na dolg in širok voz in pri tem ugotovili, da se bodo otroci in naš stari oče ter vse tri matere še kar udobno peljali. Pokrižali smo se, zmolili »oče naš« za srečno pot in odrinili proti Dunaju.

Na mnogih straneh ded podrobno opisuje odisejato teh treh izseljenskih družin iz Freistadta do Dunaja, odtod naprej preko Gradca, Maribora in Dravograda v Ljubljano, na Jesenice in končno čez mejo v Področje.

Iz opisa te dolge in naporne poti hočem podati le nekaj izvlečkov, ki ponazarjajo optimizem, zaupanje v lastno moč, iznajdljivost in potrpežljivost, s katerimi so premostili vse težave, zapreke in nevarnosti, dokler niso prispeli v svojo domačo vas.

(...) Omeniti moram, da sem pri ruski komandi dobil uradno prepustnico, ki je veljala od Freistadta do Dunaja z naročilom, naj ruske zasedbene sile grejo na roke našim trem družinam, ki smo bili na poti v domovino. Ta prepustnica nam je mnogokrat pomagala iz zagat, v katere smo včasih zašli. Počasi smo se pomikali naprej, ceste so bile vse zabasane z vojaškimi vozovi in avtomobili. (...)

(...) Zvečerilo se je, močna ploha se je vtila, ko smo na prosti progji pred neko večjo postajo morali izstopiti, ker je bil naš vlak namenjen proti češki meji in bi imeli veliko zamude, če bi hoteli priti po tej progji do Dunaja. Hitro smo zlezli iz vagona ter zmetali naše kovčke in nahrbtnike na kup. Lilo je kot iz škafa in postala je tema, da si komaj še videl človeka. Kako pametno in dobro je bilo, da smo se skupaj z Wuttijevimi podali na pot, se je pri tej priliki pokazalo, ko smo morali pri naši družini najprej skrbeti za naše še majhne otroke. Wuttijevi, ki niso imeli toliko stvari in nobenih otrok, so pograbili tudi našo prtljago in vsi smo še pravočasno dobili suh prostor v neki deset minut oddaljeni restavraciji. (...)

Še isto noč smo se ob močnem dežju peljali z brodom čez Donavo ter pri nekem skladišču blizu železniške postaje pod plahtami dočakali jutro.

(...) Postaja sama in prostor pred njo nista bila zasedena, tja Rusi niso pustili nobenega človeka, razen železničarjev in vojaštva. V bližnji okolici pa je čakalo na odhod proti domu več sto ljudi, največ med njimi folksdojčerjev iz Romunije, Ogrske in Jugoslavije. Železničarji so nam povedali, da se je med ljudmi že pojavil tifus. Nekateri ležijo že več kot štirinajst dni tukaj brez strehe, lačni in mokri. Tukaj boste zelo težko vstopili v vlak, ker se že nabito poln pripelje iz Amstetna, kjer čaka še mnogo več ljudi na vrnitev. Svetovali so: »Kupite si vozne karte do Amstetna, tam izstopite, ostanite na kolodvoru in tam takoj vstopite v naslednji vlak, ki se bo vozil nabito poln tod mimo nas.« Dva dni smo še čakali na tej postaji, toda res so vlaki drveli mimo, ne da bi se ustavili. Tretji dan smo s pomočjo naše prepustnice dobili dostop do postaje. Po pogovoru z ruskim poveljnikom na postaji smo si smeli kupiti vozovnice do Amstetna. Tako smo se podali na pot nazaj v smer, iz katere smo prišli.

Naš stari oče Weiss se ni mogel dovolj načuditi, zakaj se zopet vozimo nazaj. »Bomo še vsi trapasti postali! Če v teku meseca ne pridemo domov, imam občutek, da me boste nekje grede pustili ali pa mrtvega pripeljali na šentjanško pokopališče,« se je pritoževal. Mi vsi smo gledali, da mu ni bilo treba kaj nositi, mu pomagali vstopiti in izstopiti v vagon. Tudi lačen do tedaj še ni bil. Seveda pa bi on v svoji starosti 74 let potreboval primerno hrano, takšne pa mu nismo mogli dati na poti domov. (...)

Na peronih kolodvora Amstetna in v okolici postaje se je gnet-

lo več kot tisoč ljudi, ki so vsi čakali na vlak, ki bo vozil proti Dunaju. Vse narodnosti so bile zastopane. Ves ta Babilon je hotel domov, domov! Ljudje so se pri vstopu v vlak kot poblazneli previvali, teptali, topli za prostor v vagonih. Strah me je postalo, ko sem gledal to veliko gnečo bednega ljudstva. Medtem je počasi prikorakal poveljnik železniške postaje Amstetten, kapetan ruske vojske, za njim je korakalo deset vojakov brez pušk, oboroženih samo z revolverji. Hitro mi je šinilo v glavo: temu človeku se priporoči, da nam pomaga pri vstopu v vagon.

In zopet dedu uspe s pomočjo prepustnice in svojim znanjem ruščine, da si pridobi simpatijo ruskega komandanta, ki slovenskim družinam obljubi pomoč svojih vojakov spremljevalcev pri vstopu v naslednji vlak.

Odvalila se mi je težka skala s srca. Naš »amulet« iz Freistadta je zares delal čudeže.

(...) Ko smo vozili mimo postaje Krum Nussbaum, je bil kolodvor čisto prazen. Ker se je tam pojavil tifus, so ljudi odpeljali v karanteno.

S postaje na Duanju jih zapeljejo do nekega zbirališča.

Tam srečajo vse izseljence, ki so zapustili Freistadt pred njimi. Skupno se napotijo v Gradec in naprej v Maribor, od tam pa v Dravograd, kjer jih prisrčno sprejmejo rojaki.

Štiri dni smo se zadržali v Dravogradu. Prvi večer so nas pozdravili naši Korošci, ki so iz Podjune prihitali k nam. Med njimi dr. Luka Sienčnik, živnozdravnik iz Dobrle vasi, ki nas je pozdravil v imenu organizacije OF ter v imenu vseh koroških Slovencev. Povedal nam je, da ne odločamo na naši zemlji sami, ampak angleške zasedbene čete. Žalost je legla na naša srca, da moramo biti še kar naprej podlaga tujčevi peti.

Izpred praga Koroške smo morali nadaljevati pot preko

Celja v Ljubljano. Zvečer po prihodu so pripravili za nas sprejem z več govori, kjer so nam vžigali poguma in obljubili, da Korošci ne bomo pozabljeni od matičnega naroda. Tam smo se srečali tudi z najožjimi prijatelji in sorodniki, ki so prihitali od doma v Ljubljano na proslavo osvoboditve Ljubljane in cele Slovenije. To je bilo ogromno slavje. Na tisoče in tisoče ljudi se je gnetlo po ulicah Ljubljane. Tri dni smo ostali v mestu, nato smo se odpeljali proti Jesenicam, kjer smo morali zopet čakati pol dneva, da so nam Angleži dovolili nadaljevati pot v našo koroško domovino. Ko smo se skozi predor pripeljali v Področje, so nas sprejeli Angleži.

Ti so vse izseljence peljali v njihove domače kraje, na Ziljo, v Rož in Podjuno. Samo mi smo bili izjema. Eden naših znancev iz Podsinske vasi je namreč imel tedaj službo na postaji v Področju in je telefonsko sporočil v Šentjanž, da smo dospeli in naj s konjsko vprego pridejo po nas in nas zapeljejo domov v Podsinsko vas.

Vrnitev domov

Na poti so nas znanci pozdravljali. Povsod po vaseh smo se zamudili, tako da je postalo že temno, ko smo dospeli v Podsinsko vas. Tam so nam prišli nasproti vaščani. Povedli so nas v hišo pri Jurču, kjer je omožena sestra našega izseljenca Janeza Wieserja. Tukaj so imeli že vse pripravljeno za sprejem. Napečenega in nakuhanega, mošta in žganja, da je bila cela pojedina.

Ker so v obeh naših hišah kot tudi pri Wieserju še stanovali ljudje iz Kanalske doline, ki so jih tukaj naselili, se še nismo mogli vrniti na svoje domove. Wieserjeva družina je dobila prehodno stanovanje pri Jurčevih, naša številna družina pa pri Šlemcu v Šentjanžu, v hiši, ki je bila last dr. Blümla, stolnega kanonika v Celovcu.

Tako smo morali v domovini namesto na svojih lastnih posestvih gostovati pri sosedih in sorodnikih. Takoj drugi dan sva s tovaršem Wieserjem v tej zadevi obiskala župana Felixa Sereinika, p. d. Kovača iz Svetne vasi, ki so ga Angleži imenovali na predlog deželne uprave v Celovcu. Obljubil nama je, da se bomo mogli čim prej vseliti in pričeti z delom na poljih. Ko se po enem tednu ni ničesar spremenilo, smo šli do komandanta angleške zasedbe v Celovcu. Ta pa je rekel, da to ni angleška zadeva, to naj župan popolnoma po svoji uvidevnosti reši. Angleži se v take stvari ne bodo vtikali. (...)

Nato župan te zadeve ni več zavračeval, temveč je pripomogel kanalskim družinam do praznih hiš, v katere so se lahko preselile. Slovenski izseljenci smo se čez nekaj časa lahko zopet vrnili na svoje kmetije. Lapuševa družina se je vselila na Ahacelnovo kmetijo, rojstno hišo babice.

V petek, 17. maja, je bil za Javno dvojezično ljudsko šolo v Celovcu (LŠ 24) velik in pomemben dan, saj je edina javna dvojezična ljudska šola v koroški prestolnici slavila deseto obletnico svojega delovanja. Skupaj z njo je praznovalo tudi varstvo ABCČ, ki ima svoje prostore v Mladinskem domu.

Učiteljski zbor, dijaki in starši so pripravili pester in živahen spored, v gosteh pa so imeli pobrateno oz. posestveno šolo italijanske narodne skupnosti v Luciji pri Piranu.

10 LET JAVNE DVOJEZIČNE LJUDSKE ŠOLE

Mejnik vzgojno-izobraževalne ponudbe v Celovcu

ne Messner, potrebne pa so bile tudi akcije civilne korajže, ki so v javnosti močno odmevale. Pri teh akcijah so sodelovali Korošice in Korošci obeh jezikov in narodnih pripadnosti. Decembra leta 1989 je ustavno sodišče razsodilo v prid javne dvojezične šole

9. septembra 1991 je Javna dvojezična šola začela delovati.

serije po vsej državi, ampak je terjala tudi hudo ranjeno žrtev.

Danes je Javna dvojezična šola priznana in upoštevana ustanova.

Proslava minuli petek se je pričela s kratkim filmskim pogledom v preteklost, ki ga je pripravil novinar Andrej Mohar. Ravnateljica šole **Brigita Hambrusch** je poudarila, da je

kaz za bivanje Slovencev v tem mestu, zato je prav, da ji starši zaupajo svoje otroke. Dijaki te šole so bogatejši od drugih.

Jože Messner je kritiziral, da se je v tej deželi treba še zmeraj boriti za vse tisto, kar naj bi bilo samoumevno in dostopno. Takšno vzdušje hromi razvoj. Prav zato je treba poudariti, da je ta šola javna in odprta šola.

vztrajnosti ljudi, ki so imeli dovolj civilnega poguma. Ob enem pa je tudi sad civilne solidarnosti, ki nam je vse bolj primanjkuje.

Vodja manjšinskega šolskega oddelka in deželni šolski nadzornik **Tomaž Ogris** je poudaril, da je šola bila in ostala izziv, saj je stalno v luči pozornosti kritične javnosti, a uveljavila se je z dobrim pedagoškim delom in z odličnimi učnimi uspehi. Šola krepi sposobnosti mišljenja v drugem jeziku, ne deluje v brezračnem prostoru in okolju, ampak je trdno zasidrana med prebivalstvom. To pa pomeni, da je treba skrbeti za takšne pogoje, ki bojo zagotavljali njen obstoj in ji omogočali nemoteno delovanje. Ogris je šoli zaželel še na mnoga in lepa leta.

Okvirni kulturni spored so pripravili učenci in učitelji šole, sodelovala pa je tudi italijanska šola iz Lucije pri Piranu. Z njo je javna dvojezična šola povezana.

Na sporedu so bile pesmi, recitacije, solistični nastopi z instrumenti, plesni vložki in predstavitev mjuzikla *Arabella* ter pesem »Naših deset let« Janka Messnerja.

Prve dijake šole, letos boje že maturirali, pa je ravnateljica šole odlikovala z logom Javne dvojezične šole.

Proslave so se udeležili še predsednika ZSO in NSKS dr. Marjan Sturm in Bernard Sadvnik, prof. Wieser in Wenedig, zastopniki Mohorjeve ljudske šole z ravnateljico Marico Hartman na čelu, ravnatelj slovenske gimnazije Anton Malle, predsednik Zadrugne zveze Ludvik Druml in bivši vodja manjšinskega šolskega oddelka Franc Wiegela.

Franc Wakounig

Toni Schellander in ravnateljica Brigita Hambrusch odlikujeta prve dijake

V pozdrav so zapeli in zaigrali šolarji italijanske šole iz Lucije pri Piranu

Javna dvojezična ljudska šola je resničen odraz koroške stvarnosti, v kateri so si morali in si morajo Slovenci vse izboriti, pa čeprav so njihove pravice zajamčene v ustavi in v mednarodnih pogodbah. Takšna so dejstva.

Stara pravda

Zanimiva, poučna in razburljiva zgodovina te šole se je začela v osedemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so si starši in učitelji zadali cilj, da v Celovcu ustanovijo javno dvojezično šolo. Ovire do cilja so bile tako visoke, da jih brez pravde pri ustavnem sodišču in njegove pozitivne razsodbe ni bilo mogoče odpraviti.

Pot do ustavnega sodišča je tvegala družina Jožeta in Tatja

Svoje prostore oz. dom je dobila v prostorih LŠ 24 Karla Rennerja. Šola je odprla tedanji vodja manjšinskega šolskega oddelka Franc Wiegela.

Priznanja in bomba

Prvi učiteljici sta bili Brigita Hambrusch kot ravnateljica in Sabina Nachbar-Sandriesser. Po dveh letih je šola dosegla celoten organizacijski standard.

Vseskozi pa je bila šola v središču javnosti in pozornosti. Obiskali so jo najvišji predstavniki deželnih in zveznih šolskih oblasti, na številnih natečajih je dosegla nagrade in priznanja, bila pa je tudi tarča bombnega napada leta 1997, ki ne pomeni le začetek srhljive bombaške

šola mejnik v zgodovini dvojezičnega šolstva v Celovcu, kajti z njeno ustanovitvijo se je popostrila vzgojno-izobraževalna ponudba medkulturnega učenja v koroški prestolnici. S ponosom in zadovoljstvom je omenila številna priznanja in nagrade, ki jih je šola že prejela, med drugim Europtimus 2001 za prekomajne projekte.

Dokaz naše bitnosti

Jasno, da je na proslavi spregovoril **Jože Messner**, čigar družina je šla pravice iskat na najvišje sodišče.

Dejal je, da je ta šola od vsega začetka zbujala odklanjanje in zavist, a neustrašenost in neuklonljivost sta močnejša od njuju. Ta šola in njeni naziv sta do

Občinski odbornik **Schupp** je v zastopstvu župana Scheucherja prisostvoval proslavi. Dejal je, da je šola Celovcu absolutno potrebna, ker bogati odnose med obema narodoma v deželi in mestu. Važna in potrebna je tudi zaradi razširitve EU, ko bo znanje jezikov, predvsem slovenščine, še kako potrebno. Svoj nagovor je občinski odbornik zaključil z ugotovitvijo, da je manjšine treba pospeševati in ne le ohranjati.

Sad civilne solidarnosti

V imenu ZSO je spregovoril **Vladimir Wakounig**. Zgodovina javne dvojezične šole je tudi zgodovina konflikta, je dejal, ko je šlo za ločeno ali skupno učenje otrok. Ta šola je sad

ŠMIHEL – BENEFIČNI KONCERT

Telesno in duševno prizadeti so osvojili srca

V petek, 10. maja, je vabil krajane občinski časopis »Bistričan«, ki ga izdaja EL v občini Bistrica, v šmihelsko ljudsko šolo, kjer je koncertiral svetovno znani »No problem orchestra« iz Grabštanja. Vodja glasbeno-terapevtskega centra No Problem Joseph Schörkmayr je leta 1984 pričel popolnoma z novim terapevtskim konceptom za duševno in duševno-telesno prizadete ljudi. V nekaj letih mu je uspelo izdelati posebne instrumente (keyborde idr.), ki so prirojene z optičnimi znaki tako, da tudi prizadeti dobijo možnost glasbenega izražanja. Ti instrumenti so danes patentirani in za zgled po vsem svetu, njegovo delo pa občudujejo prav povsod.

Orkester sestavljajo osebe v različnih starostnih skupinah, sestav skupine se od časa do časa menja. Orkester je gostoval v številnih državah Evrope, doma v Avstriji in v ZDA ter

prejel razne nagrade in priznanja. In povsod, kjer je nastopil, tako tudi v natrpni šolski telovadnici v Šmihelu, je v hipu navdušil in osvojil srca poslušalcev na primer s popevko »Anton« DJ Ötzi ali pa »Obladi, oblada« legendarnih Beatlesov idr.

Med pavzo pa je **Jožej Blažej** predal izkupiček koncerta v obliki čeka Heidi Schuster od društva »Živopisana jadrnica« (pisarna je v Pliberku, Bahnhofstrasse 13), ki se od leta 1992 naprej zavzema za pomoč in integracijo duševno in telesno prizadetih v družbeno življenje. *M. Š.*

Glasbeniki »No problem orchestra« so s čutno predstavo prodrli v srca poslušalcev in poslušalk

Foto: Štukelj

CELOVEC

Slomškov dom pri Austria bussines running tour

V sredo, 15. 5., je v Celovcu ob Vrbskem jezeru potekal drugi maraton koroških podjetij. Teka se je udeležilo okoli 1500 tekačev, to se pravi okoli 500 podjetij. Med njimi so bili tudi mi, gojenci Slomškovega doma, ki sta ga reprezentirali dve moštvi, v vsaki so bili trije domovci. Na tek smo se pripravljali že kar dolgo. Tekli smo vsaj trikrat ali štirikrat na teden in to z eno samo idejo – da bi shujšali in bili fit za poletje.

Dan je bil čudovit in vsi smo že nestrno čakali začetek tekme, saj so naši navijači prav zaradi tega prišli, da bi nas motivirali. Verjetno smo prav zato dosegli tako nepričakovane dobre rezultate. Ekipa Slomšek 1 (Tomaž Kreutz, Nina in Neje

Mrak) je dosegla v mešani disciplini odlično 19. mesto. Moštvo Slomšek 2 (Uroš Pančur, Rok Skuber in Janez Burica) pa se je uvrstilo v moški disciplini na izvrstno 59. mesto.

Največja zahvala velja našemu ravnatelju Hermanu Kelichu in mentorju Christianu Korenu, ki sta nam ne samo finančno, temveč tudi strokovno pomagala. *M. T.*

Slovenska študijska knjižnica v Celovcu

obvešča

mentorje, bralke in bralce, da bo branje za bralno značko potekalo še do 7. junija. Letošnja zaključna slavnostna prireditev bo predvidoma v sredo, 12. junija 2002, ob 18. uri v Mladinskem domu v Celovcu *Vsi prisrčno vabljeni!*

ŠENTJANŽ – K & K

Moč šibkih – je to slabost močnih?

Avtorica razstave »Moč šibkih – Die Stärke der Schwachen« Irena Destovnik je z otvoritvijo nekako zaključila večletno raziskovanje po nalogu družbenih silnic skozi približno eno stoletje. Pri tem so jo zanimale predvsem ženske, njihova dejanska vloga v družbi, pa tudi njihov »imidž«. To naj bi pomenilo, da je bil njihov položaj, doprinos pri delu in

pomen v družbi in v družini krepko drugačen od vrednotenja teh žensk.

V Šentjanžu se je zbralo veliko število obiskovalcev, ki so z zanimanjem poslušali misli, ki jih je ob otvoritvi povedala Destovnikova, pa tudi njeni kolegici Vesna Leskošek in Sabina Žnidaršič, ki sta obe ocenili raziskavo in pa razstavo kot izredno pomembno zgodovinsko-

Milka Kokot

Alenka Vidrih

Irena Destovnik

etnološko delo, saj je le malo znanstvenikov, ki se ukvarjajo sicer veliko, a le malo cenjeno skupino ljudi: z ženskami, in to celo s kmečkimi povrhu.

Uvodni nagovor je imela Milka Kokot, predsednica Zveze slovenskih žena na Koroškem; tako je bil ves večer tako rekoč »v rokah« žensk, saj je izvrsten glasbeni okvir prispevala znana pevka iz Slovenije Alenka Vidrih, ki je navdušila predvsem z odlično interpretacijo francoskih šansonov Edith Piaf, pa seveda s svojo naravnostjo in spontanostjo.

Kokotova je poudarila pomen takih raziskav, saj pomagajo odpravljati tabuje in krepiti samozavest žensk, hkrati pa razkrinkavajo širjenje mnenja, da je s položajem žensk danes vse v najlepšem redu.

Slovenska prosvetna zveza, ki je tudi naročnica raziskave, bo konec leta izdala v knjižnem daru za leto 2003 celotne izsledke v knjigi avtorice Irene Destovnik.

Razstava je na ogled še do 28. julija

ŠTEHVANJE NA ZILJSKI BISTRICI

Star običaj v primežu folklorizacije

Binkoštni ponedeljek je na Ziljski Bistrici štehvovanjski dan. Štehvnanje je povezano z »žegnom«, drugod znano kot žeganje. Dopoldan se začne s cerkvenim opravilom, opoldne je svečana južina, na kate-

jo nobenega pojma, zadošča jim, da so napasli zijala in bili navzoči pri »lepem iventu«. Po vasi pa vlada takšena gneča, da je joj. Edina tolažba je ta, da te mase takoj po štehvnanju izginejo iz vasi.

uspešno zavračali. Želeti jim je, da bojo tudi v prihodnje ostali stanoviti in svojega običaja ne bojo prodali za nekaj centov.

Štehvnanje na Ziljski Bistrici je potekalo po utečenem ritualu: fantovska konta in dekleta, vsi oblečeni v čudovite ziljske noše, so po maši in južini prišli na vaški trg, kjer je stal steber s sodom. Fantje so na neosedlanih konjih, težkih norikih, dirjali mimo soda in ga zbijali. Ko je padel zadnji kos na tla, je eden od njih, menda tisti, ki se bo kot prvi poročil, dobil kranjčelc. Za tem je sledil rej pod lipo, kjer se je oglasila starodavna slovenska pesem »Prvi rej«. Med dekletu sta bili tudi Nataša Popotnik in Tarina Druml.

Po tem obrednem plesu je sledila splošna zabava.

Franc Wakounig

Pod močnimi udarci se je sod vedno bolj rahljajl ...

ro so povabljeni znanci in prijatelji, popoldne pa je na vrsti klasični štehvnanjski običaj. Na Ziljski Bistrici štehvnanje dvakrat: najprej Zgornja Bistrica, tik za njo pa Spodnja.

Štehvnanje je bilo vse do nedavnega odeto v domačnost vasi in doline ter je izžarevalo moč in toplino obredne duhovnosti. Zadnja leta pa je postalo masovna turistična atrakcija in pa obvezen predvolilni termin politikov. Kot takšno je seveda izgubilo precej svoje pristnosti in prvobitnosti vaškega običaja. Obiskovalce danes kar z avtobusi dovažajo na štehvnanje. O običaju samem ponavadi nima-

Druga – in za običaj dokaj bolj nevarna – pa je nakana določenih koroških turističnih menedžerjev in inventovsko navdahnjenih politikov, ki bi iz štehvnanja radi naredili »diznejlendovsko« atrakcijo. Po njihovih predstavah naj bi štehvnanje postalo del poletnega beljaškega žeganja, velike folkloristično-turistične prireditve mesta. Pač poljubna ponudba za turiste.

Če bi to uspelo, bi štehvnanje dejansko zdrsnilo na raven poceni in iznakažene folkloristične atrakcije brez kakršnega koli pomenskega ozadja.

Ziljani so te neodgovorne in obsodbe vredne načrte doslej

EUROSONG

Veliki evrosongovski upi Sester

Slovenska transvestitska skupina Sestre (mis Marlene, mis Emperatriz in mis Daphne) je v ponedeljek odpotovala v estonski Tallinn, kjer bo v soboto finalni večer letošnjega Eurosonga. Sestre bodo s svojim pojavom zanesljivo vzbudi-

le veliko pozornosti, veliko pa od njih pričakujejo tudi slovenski navijači, ki so se po začetnem »šoku« na Sestre že kar dobro navadili. Po mnenju mis Marlene sta favoritinja Avstrija in Švedska, čeprav pravi, da sta obe skladbi ponaredek, medtem ko sta njej osebno najbolj všeč nemška in finska skladba. Sestre o svoji uvrstitvi in pričakovanjih ne želijo govoriti, čeprav je jasno, da bodo naredile vse, da bi šokirale evropsko javnost.

Damijan Toplak

SLOVENSKA ŠPORTNA ZVEZA VABI NA PREDAVANJE

»Šport – gospodarstvo – sponzorstvo«

v sredo, 29. 5. 2002, ob 17.30 v Zahomcu v Hiši športa in kulture

Predaval bo Damjan Pintar, vodja marketinškega oddelka pri Olimpijskem komiteju Slovenije – Združenje športnih zvez (OKS-ZŠZ)

Iz vidika športa se ponuja tesnejše, predvsem pa profesionalno sodelovanje športnih struktur z gospodarstvom na Koroškem, v Avstriji in v Sloveniji s ciljem, da se ofenzivno in učinkovito koristijo sinergije takšnega sodelovanja. Sponzorstvo oz. pokroviteljstvo spada ne nazadnje v področje reklame, komunikacije in promocije, šport pa je eden glavnih elementov oz. posrednikov, ker zajema širok krog ljudi vseh starostnih skupin.

Na predavanje z razpravo so vabljeni funkcionarji in odborniki slovenskih in dvojezičnih športnih društev na Koroškem ter gospodarstveniki iz vrst slovenske narodne skupnosti.

Prisrčno vabljeni!

ZAHVALA ob izgubi moža in očeta

Mihe Kapa

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, soigralcem in znancem, ki so ga z velikim spoštovanjem pospremili k zadnjemu počitku na škocjanskem pokopališču. Zahvaljujemo se sosedom za izrečeno sožalje, vsem soigralcem za zadnje slovo, pa tudi za darovano podporo otroškemu vrtcu v Šentprimozu.

Zahvala velja vsem govornikom in pevcem na poslovnem večeru v škocjanski mrliški veži in na grobu: Jožetu Rovšku, dr. Janku Malleju in Francu Starzu ter župniku mag. Mirku Izopu za opravljen pogrebni obred in za tolažilne besede, škocjanskemu cerkvenemu zboru, »Koreninam Danice«, Moškemu pevskemu zboru »Vinko Poljanec« in Mešanemu pevskemu zboru »Danica«.

Vsem in vsakemu posebej najlepša hvala!
Žena Marija in otroci Boris, Mihej in Sonja

PRIREDITVE

ČETRTEK, 23. 5.

- 20.00 ŠENTJANŽ, k & k
Predavanje »Deportacija koroških Slovencev«. Predavata: dr. Folti Sima in mag. Brigitte Entner
- 20.00 CELOVEC, Ikuc, Südbahngürtel 24
»Skupno«. Branje Suzane Tratnik in Helge Pankratz
- 22.00 CELOVEC, Park-Cafe
Koncert s Hansom Lassnigom, Tončem Feinigom, Michaelom Malicho in Markusom Gruberjem

PETEK, 24. 5.

- 19.00 ROŽEK, galerija Šikoronja
Odprijetje razstave del Gustava Januša »Tokrat iz ljubezni do barvek«; nato predstavitev knjige Klaus Amanna in Fabijana Hafnerja »Worte. Ränder. Übergänge. Zu Gustav Januš.« (Založba Riter)
- 20.00 CELOVEC, v Mohorjevi ljud. šoli
Noche latina; igra C. Arriagada
- 20.00 PLIBERK, Gostilna Dom
Dalmatinski večer. Vrhunska glasba in dalmatinske kulinarčne specialitete.
- 20.00 ŠENTPETER PRI ŠENTJAKOBU, Višja šola
Sklepna prireditve »Raztregajte plašč ravnodušnosti«

SOBOTA, 25. 5.

- 9.30 TINJE, Dom Sodalitas
Slikanje za otroke. Vodi: Thomas Mikel
- 17.00 PLIBERK, pri Štihu (nekdanja pivovarna Sorgendorf)
Odprijetje razstave del Karla Vouka »Natur / narava«
- 20.00 BILČOVŠ, ljud. šola – SPD Bilka
90. obletnica SPD Bilka v Bilčovsu

NEDELJA, 26. 5.

- 8.00 Bleiberg Kreuth/Rute, SPD Dobrač
5. spominski pohod na Dobrač ob 9-letnici smrti planinca Marjana Tschertoua
- 14.00 ČEPIČE PRI GLOBASNICI, gostišče Juena – SPD Edinost Steben
Tekma koscev. Sodelujejo: MePZ Iz Pragerskega, MoPZ Franc Leder Lesičjak, domači ansambel in instrumentalna skupina iz Pragerskega
- 19.00 ŠENTILJ, Marijina cerkev na Humcu – Šentiljski cerkveni pevci, Vaščani pojo
Šmarnice s petimi litanijami in koncert Marijinih pesmi

- 20.00 PLIBERK, v Kulturnem domu – MePZ Podjuna
Koncert »Tam, kjer Peca riše sence«. Sodelujejo: MePZ Podjuna, Mlada Podjuna, Ansambel Korenika

PONEDELJEK, 27. 5.

- 19.00 CELOVEC, IKUC
Slovenščina za začetnike. Vodi dr. Andrej Leben
- 20.00 ŠENTJANŽ, k & k
Predavanje »Deportacija koroških Slovencev«. Predava: dr. Avgustin Malle

TOREK, 28. 5.

- 19.30 TINJE, v domu Sodalitas
»Koroški rožni venec« s pesnikom Andrejem Kokotom

SREDA, 29. 5.

- 19.00 ZG: RUTE, pri Culehnerjevi kapelici – SPD Radiše
Koncert Marijinih pesmi. Sodelujejo: tercet Hartmann, trio trobent Slo. glasbene šole, Kvartet v Črnicah, Radiški fantje

ČETRTEK, 30. 5.

- 14.30 ŠENTJAKOB, farna cerkev – SPD Rož, SKD Jepa-Baško jezero
Koncert. Nastopa vokalni ansambel Voskresenije iz St. Petersburga; vodi: Jurij Maruk

PETEK, 31. 5.

- 19.30 DOBRLA VAS, farna cerkev – KKZ, SPD Srce
Koncert. Nastopa vokalni ansambel Voskresenije iz St. Petersburga; vodi: Jurij Maruk

SOBOTA, 1. 6.

- 20.00 TINJE, v domu Sodalitas
Odprijetje razstave »Lepota Koroške – kozolci in znamenja«; razstavlja Peter Pokorn iz Škofje Loke

NEDELJA, 2. 6.

- 14.00 ŠMIHEL – KPD Šmihel
Etnobotanični sprehod pod Peco. Vodi ravnatelj Karel Samonig
- 14.30 SELE, farni dom – KPD Planina
Slavnostna prireditve ob 100-letnici društvenega kulturnega delovanja v Selah
- 19.30 BOŽJI GROB, romaska cerkev – KKZ, KP Pliberk
Koncert. Nastopa vokalni ansambel Voskresenije iz St. Petersburga; vodi: Jurij Maruk

ČETRTEK, 6. 6.

- 19.30 DUNAJ, Slovenski kulturni center, Albertg. 48 (Korotan)
Odprijetje razstave del Bojana Kova
- 19.30 TINJE, v domu Sodalitas
Podijska diskusija »Die Regelung der zweisprachigen Topographie bei unseren Nachbarn«; diskutirajo mag. Rudi Vouk, Roberto Batelli, dr. Damijan Trpin, dr. Karl Zeller, mag. Zlatka Gieler

PETEK, 7. 6.

- 9.00 PLIBERK, kulturni dom in glavna šola
»SCIENCEWEEK«. Življenje, narava, kultura, izobrazba... iz doline pod Peco

SOBOTA, 8. 6.

- 9.00 BELJAK, kolodvor
»Prihod-Anbahnung-Partenza«. Celodnevni »pohodniški Roadmovie« z vlakom v dvanajstih prizorih med Beljakom in Trbižem – prijave do 5. junija na telefonsko številko: 0463-2700-9712
- 20.00 PLIBERK, kulturni dom
Osrednja proslava ob 100-letnici Milke Hartmann »Beseda materina, ti tisočletni slavni spev«. Sodelujejo: igralci in društva iz Pliberka in okolice; scenarij in režija: mag. Eva-Marija Verhnjak-Pikalo

OTROŠKI VRTEC V LEDINCAH
razpisuje za dobo korenčnega dopusta

delovno mesto
vzgojiteljice.

Zainteresirana/i naj pošlje prošnjo za zaposlitev najkasneje do 30. junija 2002 na naslov: Otroški vrtec »Ringaraja«, Aichwaldstraße 4/1, 9581 Ledniten/Ledince, ali pa naj pokliče po telefonu 04254 / 25 28, e-mail: office@ringaraja.at

Vaš partner za transport + turizem
SIENENIK
Telefon (04236) 2010-0
Telefax (04236) 2010-11
A-9141 DOBRLA VAS

VABI
NA PETDNEVNO POTOVANJE

v Pariz

od 4. do 8. junija 2002

Organizacija, prijave: Milka Kokot, Celovec, tel. 0463 / 51 43 00-40.

Slovenski vestnik – usmerjenost lista
seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.
SV prejema podpore iz sredstev za pospeševanje narodnih manjšin.

tel. 0463/514300-0 • faks -71
e-mail: sonja.wakounig@slo.at

UREDNICI
Sonja Wakounig (-50)
Tajništvo Urška Brumnik (-14)
Naročniška služba Milka Kokot (-40)
Prireditve Andrea Metschina (-22)

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK
Zveza slovenskih organizacij na Koroškem
TISK
Založniška in tiskarska družba z o. j. DRAVA
tel. 0463/50566

VSI
Tavriser Straße 16, A-9020 Klagenfurt/Celovec

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKE ODDAJE – teletext 299

ČE 23. 5. ■ 18.10 Rož – Podjuna – Zilja

PE 24. 5. ■ 18.10 Utrip kulture

SO 25. 5. ■ 18.10 Od pesmi do pesmi – ...

NE 26. 5. ■ 6.08 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten! 18.00 Glasbena

PO 27. 5. ■ 18.00 Kratek stik

TO 28. 5. ■ 18.10 Otroški spored

SR 29. 5. ■ 18.10 Glasbena mavrica
21.04 Večerni spored

DOBER DAN, KOROŠKA

NE 26. 5. ■ 13.30 ORF 2 • Življenje na stičišču jezikov in kultur: interkulturni radijski krožek Pedagoškega instituta in Koroškega medijskega centra / Kärntner Medienzentrum z učenci partnerskih šol iz Slovenije, Italije in Koroške • Hitreje, višje, dalje – po večletnem odmoru skupni športni dan Zvezne trgovske akademije in Slovenske gimnazije. • Vrhunska gledališka predstava dame »Edward II.« Christopherja Marloweja v Celovškem mestnem gledališču – Martin Kušej – čarodej slik. • Gustav Januš v galeriji Rožek – po dolgem si je umetnik osvojil nove barvne odtenke. • ATUS Borovlje : SAK – Slovenski nogometaši si z zmago lahko zagotovijo naslov prvaka.

PO 27. 5. ■ 3.00 ORF 2 15.55 TV SLO1 (Pon.)

RADIO DVA – 105,5

DNEVNI SPORED OD PONEDELJKA DO PETKA:

6.00 Dobro jutro 9.00 Sol in poper 12.07 Žurnal, nato glasba 3 krat 3 13.00 Klub Radio dva 15.00 Lepa ura 17.17 Žurnal 17.30 Naša pesem

SO ■ 6.00 Glasba (zborovska, narodnozabavna) 7.00 Domača budilka 8.30 Otroški vrtljak 9.00 Sobotno dopoldne 12.00 Glasbena 3 krat 3 13.00 Evropa v enem tednu 13.23 Glasba 14.00 Slovenske popevke 15.00 Farant

NE ■ 6.00 Glasba (zborovska, narodnozabavna) 7.00 Domača budilka 8.30 Zajtrk s profilom 10.00 Zimzelene melodije 10.30 Svetopisemske zgodbe 11.00 Iz zlate dvorane 12.00 Glasbena 3 krat 3 13.00 Radio dva v zrcalu 15.30 Narodnozabavna in zborovska glasba 16.00 Vikend

RADIO AGORA 105,5

Tel. 0463/418 666 Faks: 418 666 99
e-mail: agora@magnet.at

PE 24. 5. ■ 19.00 Zrcalo kulture Predstavitve založbe NOREA Proud to be loud Glasbeni magazin 24.00 Soundtrack soundtrack tedna: An Everlasting Piece

SO 25. 5. ■ 19.00 Europa von unten – poročilo o evropskem srečanju gibanja Sans-papier Yugo-Rock Oddaja z jugoslovansko glasbo

NE 26. 5. ■ 19.00 Music for the Masses Nove zgoščenke, glasbene novice, predstavitev skupin, recenzije filmov 22.00 For those about to Rock: hard/stoner/heavy/blues/folk/punk/trash ...

PO 27. 5. ■ 18.00 Zdrava ura – dr. Franz Wutti 21.00 Take the Jazz Train – oddaja o jazzu 24.00 Forum Manjšinska zaščita in državna pogodba 1955. Predava: zgodovinar prof. dr. Karl Stuhlpfarrer

TO 28. 5. ■ 19.00 V pogovoru 20.06 Kakoi Oddaja o japonskih risank in stripih 23.00 Vešča glasbena oddaja vseh stilističnih in zemljepisnih smeri

SR 29. 5. ■ 19.00 Literarna kavarna Marcel Beyer: Spione-Erdkunde 21.00 Ruff Radio Hip hop 22.30 Madforce Da Hip Hop Show

ČE 30. 5. ■ 19.00 Po Koroškem Učenje po metodi Mind Map 21.00 Freak Show Oddaja, ki podaja posebna znanja o računalnikih in internetu 22.00 Izven Zakona Marianne Faithfull & Norah Jones

SLOVENSKI VESTNIK čestita

PRAZNUJEJO! Toni Koren iz Šentjankoba v Rožu – rojstni dan; Janja Ogris iz Drabunaž – osebni praznik; Marija Ladinig iz Kršne vasi – 7. rojstni dan; Martina Travnik iz Malčap – rojstni dan; Marija Hudobnik iz Nonče vasi – osebni praznik; Helena Kralj iz Borovja – osebni praznik; Friderik Nachbar iz Vogrč – osebni praznik; Fric Kumer z Blata – osebni praznik; Hanz Karničar z Obirskega – 30. rojstni dan; Izidor Oraže z Obirskega – rojstni dan; Hani Ogris iz Branče vasi – rojstni dan; Angela Komar iz Kazaz – osebni praznik; Gizela Haudej iz Priblje vasi – osebni praznik; Marija Lackner iz Priblje vasi – osebni praznik; Hanzej Mlinar iz Škocjana – osebni praznik; Milan Hobel iz Vesel –

osebni praznik; Ana Wutej iz Gluhega lesa – osebni praznik; Nanti Brežjak iz Žitare vasi – osebni praznik; Angela Sommer iz Celovca – osebni praznik; Aurelia Krištof-Skant iz Zgornjih Vinar – rojstni dan; mag. Geli Schellander iz Celovca – rojstni dan; mag. Gabi Frank iz Celovca – rojstni dan; Franc Vavti iz Podgrada – rojstni dan; Slavko Einspieler iz Gorič – rojstni dan; Niko Kupper iz Kožentavre – rojstni dan; mag. Marija Malle iz Celovca – rojstni dan; mag. Tonč Malle iz Šentjanža – rojstni dan; Fric Kumer z Blata – rojstni dan; Friderik Nachbar iz Vogrč – rojstni dan; Helena Kralj iz Borovij – rojstni dan; Helena Hudobnik iz Nonče vasi – rojstni dan;

Za posredovanje imen slavljencev in slavljencev se zahvaljujemo predvsem slovenskemu oddelku ORF v Celovcu!

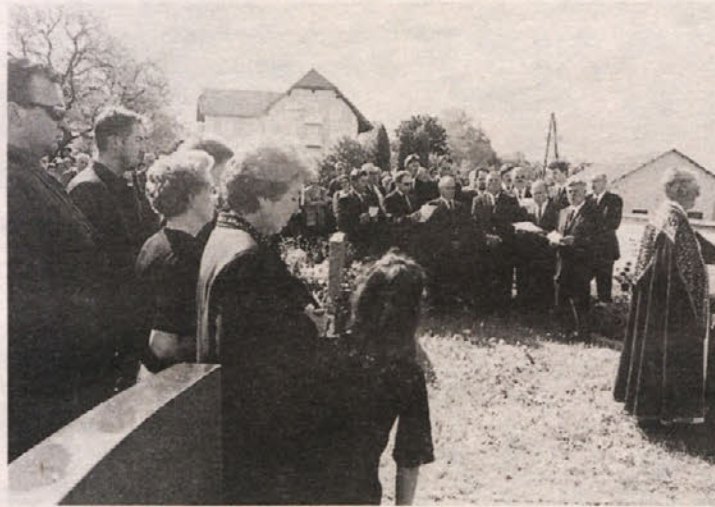
POGREB MIHE KAPA

Slovo od kulturnika in narodnopolitičnega aktivista

V četrtek, 16. maja 2002, popoldne, se je na škocjanskem pokopališču velika množica znancev in prijateljev, med njimi veliko gledališnikov in pevcev, za vselej poslovila od Mihe Kapa, Količa na Zgornjih Žamanjah. Nepričakovano, šele v 68. letu starosti, je v soboto, 11. maja 2002, umrl v celovški bolnišnici.

Prišli so od blizu in daleč, iz celotnega slovenskega kulturnega in jezikovnega območja, da bi se poslovili od dojena koroško-slovenske gledališke in odrske scene.

Na predvečer, v sredo, 15. maja, potem ko so ga pripeljali domov, so se v škocjanski mrliški veži pri vahtanju poslovili od njega ožji znanci, prijatelji, sosedje in dolgoletni soigralci. Prišla sta zbora »Korenine Danice« in Moški pevski zbor »Vinko Poljanec« ter prijatelju in sopevcu zapela in prepevala pesmi o ljubezni, o polju, o domovini, o bledem dekliškem obrazu na oknu in o partizanu. Jože Rovšek pa se je s kratkim nagovorom in recitiranjem Pre-

šernovih pesmi poslovil od pokojnega. Bilo je to slovo, vredno zadnjega snidenja z rajnim Mihom Kapom, ki je zapustil globoko in skelečo vrzel.

V četrtek je bila po kratkem liturgičnem opravilu in pesmi v mrliški veži maša zadušnica v škocjanski cerkvi. Župnik Mirko Izop, ki je opravil pogrebne obrede, je poudaril, da pokojni svojih talentov ni skrival in zanemarjal, ampak da je kot igralec in kot pevec veliko sto-

ril v prid soljudi in za kulturno rast. Bil je odprt in globoko razmišljajoč človek. Pri maši zadušnici je pel škocjanski cerkveni zbor.

Ob odprtem grobu sta pokojnemu v slovo zapela Mešani pevski zbor »Danica« in pa Moški pevski zbor »Vinko Poljanec«, ki ni izgubil le močnega pevca ampak tudi ustanovnega člana. SPD »Vinko Poljanec« pa je na mah ostalo brez predsednika.

V imenu zbora in društva SPD »Vinko Poljanec«, občinske Gospodarske liste in tudi SPD »Danica« je spregovoril Franc Starc. Orisal je lik pokojnega, ki kot kulturnik, narodno-

politični delavec in kmet nikdar ni klonil, ampak je samoumevno branil in krepil ter razvijal svojo slovensko bitnost. Razdal se je za družino in za dobrobit ter rast svojega naroda, za obstoj slovenske besede, ki jo je kot igralec tako ljubil. Zato, ker je jasno pokazal, kaj in kdo je, je bil spoštovan. Prav s tem je bil vzor pokončnega in priznanega koroškega Slovenca.

Poslovodja SPZ Janko Malle pa je dejal, da je Miha Kap kot le malokdo tej šibki slovenski jezikovni družini na Koroškem dajal kulturnega poguma in ji bil v zgled. »Številne so vloge in pevski nastopi, ki si jih vlivljal v svojo čašo nesmrtnosti, vlivljal v kulturni mozaik našega početja«. Malle je spomnil na vloge kot Karničarja v Prežihovih »Samorastnikih« in na Matijo Gubca v »Veliki puntariji«, ki ju je Miha Kap odigral v Spodnjih Vinarah, kjer je sodeloval pri vsaki predstavi. V teh vlogah je Kap, ki je zavračal hlapčevsko ponižnost, socialno krivičnost in nemškonalno nadutost, našel mazilo za »za kulturno sporočilo današnji koroški stvarnosti, ki se je izoblikovala v svetlih trenutkih slovenske zgodovinske preteklosti, kot so to kmečki upori ali

pravični partizanski boj proti okupatorju. Mazilo pa je našel tudi v Prešernovi poeziji, tešilo pa v slovenski borbeni pesmi«.

Govornik je omenil, da je Miha Kap znal pravilno izmeriti in oceniti pomen celotnega slovenskega kulturnega prostora in da je zagovarjal zamisel o slovenskem poklicnem teatru na Koroškem. Kap je zaslužno dobil Severjevo nagrado, najvišje odlikovanje republike Slovenije za ljubiteljsko gledališko dejavnost.

V imenu SPZ se je Malle pokojnemu zahvalil za več kot četrstoletno sodelovanje v odborih organizacije, saj je bil od leta 1976 član Upravnega odbora.

Nad dvajset let je bil predsednik SPD »Vinko Poljanec« ter vseskozi član istoimenskega moškega zbora.

Janko Malle je dejal, da bo Miha Kapa ohranili »kot človeka, ki je v človeku videl človeka in v kulturi sad človekoljubnosti in humanega napredka v današnji družbi«.

S pesmijo, ki so jo peli vsi, so se navzoči, družina, sosedje, znanci in prijatelji, poslovili od Mihe Kapa. Naj počiva v miru. Ženi in otrokom ter vsemu sorodstvu pa izrekamo naše sožalje.

Franc Wakounig

NADALJEVANJE S STRANI 3

Samo zato, ker se priznavamo za Slovence

(...) Pričelo se je z delom. Naša družina ni odšla več na naše majhno posestvo, ampak smo se vselili na kmečko posestvo, ki je bilo še last ženininega očeta. V naši manjši hiši, kjer smo živeli pred izselitvijo in sem se tam ukvarjal s čevljarstvom, je še vedno ostal Kanalčan, ker za njega in njegovo ženo v tako kratkem času ni bilo mogoče dobiti praznega stanovanja.

Čez dva meseca po našem prihodu iz izseljenstva se je pričela na deželnem sodišču v Celovcu poravnava, proces med od nacistov naseljenimi ljudmi iz Kanalske doline na eni strani ter nasilno pregnanimi in oropanimi slovenskimi izseljenci na drugi strani. Kanalci so celo zahtevali odškodnino za krmo, ki so jo morali pustiti v skednjih. Seveda smo to absolutno odklonili.(...)

Bil je čas ajdove setve. Tako rad bi sejal ajdo, ko že več kot tri leta nismo imeli ajdovih žgancev, ki so jih naši otroci tako radi jedli z mlekom. Toda dragi moji, niti enega zrna ajdovega semena ni bilo pri hiši, Kanalčani ajde sploh niso sejali. Kar smo še mi pustili, ko so nas odgnali, so pojedli, za seme pa je ni ostalo nič.

Sploh ni bilo pri hiši nobenega semena. Ne rži, ne pšenice, ne ječmena, ne ovsa, nobenega žita. Zasejano je bilo nekaj ječmena, nekaj ovsa in majhna njiva koruze. Šel sem prosit sosedo, da bi mi prodali aj-

dovega semena. Par sosedov se nas je usmilo, da so nam ga podarili, prodati niso hoteli. (...)

Križ je bil s posodo. Do zadnjega piskrčka so nam ljudje pobrali kuhinjsko in jedilno posodo iz hiše. Kanalčani so nam pravili, kako so se čudili, ko so prišli v naše hiše in je bilo tedaj že vse prazno. Niti sobne opreme ni več bilo, ne postelj, ne klopi, ne miz, vse je bilo odnešeno ali odpeljano. (...)

Čudno je bilo gledati, kako smo opoldne južinali, ko je bila naša družina v hiši. Otroci so sedeli po stopnicah, ki vodijo na podstrešje, midva z ženo pa na pragu hiše. Posodo nam je dala na razpolago Jurčeva mama. To je šlo nekaj dni, narkar sva se z ženo odpeljala v Borovlje, kjer sva kupila, kar je bilo dobiti jedilne in kuhinjske posode, veliko izbire tako ni bilo. Župan nama je šel zelo na roko s tem, da nama je izstavil dosti bonov za nakupovanje (»Einkaufskarten«) najnujnejših potrebščin in živil.

Polagoma pa so se tisti, ki so si bili prilastili razne premičnine pri hiši, pričeli bati, da bi to prišlo na dan. Ponoči so začeli prinašati nazaj stvari: dve postelji in precej kuhinjske posode, del hišne opreme, klopi, mizo, stole. Končno smo mogli zopet pošteno sestati za mizo.

Najteže je bilo s poljedeljskim orodjem. Tu je zmanjkalo skoraj vse. Šel sem ga iskat po vasi. Zvedel sem, da so pri hiši bivšega župana Schnitzerja moj plug, brana, dva voza in še par drugih stvari. Končno sem imel skupaj toliko orodja, da sem mogel iti orat s svojim plugom in vlačiti s svojo brano. **Konec**

Pismo bralca

Napadi na Slovence

Deželni glavar je morda dobro mislil, ko je predlagal, da naj bi se rešilo vprašanje dvojezičnih krajevnih napisov na občinski ravni z državno finančno podporo, vendar to ni uresničljivo. Neglede na to, da zadeva ni v pristojnosti občin, je ozračje zaradi širjenja polresnic tako negativno nastrojeno, da od občinskih mandatarjev ni mogoče pričakovati, da bi z ustrežno večino storili spravljiv korak. Tak korak bi bil seveda zelo razveseljav, saj se življenje na vasi navadno odvija v prijetnem sožitju in ne v sovraštvu.

Čas je, da bi se končno priznala zasluga koroških Slovencev, ki so z glasovanjem na plebiscitu leta 1920 soodločali in zagotovili, da je južna Koroška ostala pri Avstriji. Še obstaja možnost za reševanje odprtih manjšinskih vprašanj, vendar brez nadaljnje zavlačevanja, opozarjam le na podatke ljudskega štetja 2001. Koroški Slovenci že 1500 let sooblikujemo koroško kulturo. Škoda bi bilo, če bi v tej obliki izginila.

Naša družina živi – kakor je dokazano – že nad 250 let v Rožu, je zaljubljena v koroško domovino in zvesta Avstriji. Moj praded je bil adjutant pri stotniku ... v Trstu. Leta 1938 je nacistična oblast zaprla našo trgovino z mešanim blagom, oče je bil

leta 1939 vpoklican k nemški wehrmacht, leta 1941 so deda odvedli v deželno jetnišnico v Celovcu, jeseni leta 1943, le nekaj dni pred vrnitvijo mojega očeta na dopust, so gestapovci odpeljali mater v zloglasno jetnišnico v Karlau pri Gradcu, a so jo po intervenciji njenega svaka in ortsbauernführerja iz Malošč pri stotniku Karlu Fritzu le spustili spet domov.

Naš rod je zakoreninjen v tem kraju, zakaj Koroška teh slovenskih korenin ne bi smela pokazati? Če t. i. domovinske organizacije nas koroške Slovence vedno spet pozivajo, da naj bi se distancirali od dogodkov ob koncu vojne, ko je prišlo do odvedbe nemško govorečih sodeželanov, bi rad opozoril na to, da so moji stari starši in starši ta nečloveška grozodejstva izrecno obžalovali – kakor sme to že večkrat storil tudi jaz, kajti maščevanje nikakor ni krščanska krepost. Ne gre pa pozabiti, kar je bilo storjeno koroškim Slovincem pod Hitlerjem: prepoved uporabe slovenskega jezika, razpust društev in organizacij, odvzem pravic, razlašanja in končno nasilna izselitev nad 1000 naših ljudi.

S tem, da nas domovinske organizacije stalno in medijsko učinkovito podlo napadajo, pri čemer venomer oživljajo koroški prastrah, prispevajo k temu, da se naša narodna skupnost številčno bolj in bolj krči in da pojenja uporaba slovenščine kot pogovorni jezik. V veliki meri govorijo slovensko samo še starejši ljudje. Škoda. Pred sto leti je po naših dolinah (Zilja, Rož in Podjuna) živele le nekaj ljudi z nemškim materinim jezikom. Na to današnje kritič-

no stanje je opozoril župnik Holmar pri spominski maši ob 100-letnici rojstva dr. Tischlerja v Tinjah in predložil nevarnost izginotja celotne narodne skupnosti. Holmarjeve besede so v poslušalcih naredile globok vtis. Sploh je bilo slavlje v Tinjah velikega pomena in veliko je zamudil, kdor se ga ni udeležil. Kljub znatnemu številu inteligence, ki je doslej prišla iz slovenske gimnazije, katere »oče« je bil dr. J. Tischler, narodno skupnost družijo pokonci predvsem »samorastniki«. Inteligenca v slovenskih ustanovah nosi veliko odgovornost, da naša narodna skupnost ne propade. Pri tem pa bi morala posvetiti precej več pozornosti razmeram v Rožu in na Zilji.

Avstrijska državna pogodba iz leta 1955 zagotavlja tudi ureditev dvojezičnih topografskih napisov. Do danes, ko je minilo že 47 let, avstrijska zvezna vlada ne naloge ni izpolnila, vsaj je v primežu koroških deželnozborskih strank. Te se kakor priklenjene držijo tristrankarskega paketa, ki velja predvsem v manjšinskih zadevah, drugače pa le redko, kakor je to pravilno zadel župan občine Bistrica nad Pliberkom.

Po moji oceni ima koroški deželni glavar dosti oblasti in možnosti, da bi mobiliziral vse pozitivne sile v deželi in z ustreznimi dejanji omogočil ohranitev naše narodne skupnosti. Spoštovani gospod deželni glavar dr. Jörg Haider, dajte nam občutek, da imate poštene namene glede nas koroških Slovencev!

Mihael Antonič,
Reka, kom. svetnik,
častni predsednik
Zveze-Bank

2002 – MEDNARODNO LETO GORA

Alpsko podeželje, naravovarstvo, turizem in gorski šport

Organizacija združenih narodov (OZN) je leto 2002 razglasilo za mednarodno leto gora. Planinska združenja in druge nevladne organizacije v tem letu prirejajo razne simpozije na temo gora, naravovarstvo, razvoj alpskih regij in turizma, pohode v narodne parke, slavnostne prireditve in še kaj.

Gorsko podeželje se spreminja

V številnih alpskih vaseh do tisoč prebivalcev – v gorskih predelih je to 54 odstotkov vseh občin, v Avstriji pa 30 odstotkov – se je oskrba z dnevnimi življenjskimi potrebščinami poslabšala. Za male vasi oziroma strukturno šibke občine je ta razvoj imel in ima vidne posledice. Atraktivnost teh krajev za kraj bivanja, za gospodarski in turistični razvoj je znatno padel. Prebivalci se odselijo v regionalne (sub)centre. Večina prebivalcev alpskih predelov, namreč 65 odstotkov, danes živi v urbanih alpskih centrih. Turistično gospodarstvo (zimski šport) je sicer mnogo investiralo v izgradnjo vzpenjač in infrastrukturo v nekaterih zanimivih alpskih krajih, število delovnih mest pa je nazadovalo. Odseljevanje je zajelo 18 odstotkov celotne alpske površine, gospodarstvo in kultura tam počasi propadata.

Gora je veljala in velja še danes za kraj miru in moči. »Fascinacija gora« pa terja tudi žrtve. V območju Visokega kleka (v sredini) je v preteklih 130 letih izgubilo življenje okrog 200 alpinistov in gorskih turistov. Foto: Štukelj

Načrtovalci prostora pričakujejo v naslednjih letih in desetletjih nadaljevanje odseljevanja v zunajalpske centre vzdolž pomembnih tranzitnih linij. Podeželje bo tako rekoč v raznih krajih izgubilo svoje centre in podeželsko podobo.

Različni koncepti in interesi

Dejstvo je vsekakor stagniranje števila smučarjev, nacionalna in mednarodna konkurenca na področju zimskega turizma, pomanjkanje snega v nižjih in srednjih gorskih predelih, koncentracija na nekatere centre, problem gospodarske monokulture, razširitev površin, izgradnja obstoječih centrov in pove-

zovanje le-teh v še večje. Ali je ta recept oziroma stanje za razvoj in ohranitev gorskega podeželja perspektiven, je s strani strokovnjakov in naravovarstvenikov zelo vprašljivo.

Vsekakor se bodo trenja med investitorji, naravovarstveniki, politiki, prostorskimi načrtovalci nadaljevala. Po podatkih javnomnenjskih raziskav so se vprašanci večinsko izrekli proti novim smučarskim centrom in povezovanju v še večje centre.

Gorski in zimski turizem ter šport pa pomeni tudi za turistične kmetije in oddajalce sob dodatni vir dohodka za preživetje v strukturno šibkih gorskih regijah.

Pomen planinskih združenj

Avstrijsko planinsko društvo (ÖAV) kot največji posestnik v Narodnem parku Visoke Ture (od leta 1992) ima pomembne zasluge za gorski turistični razvoj s svojimi številnimi kočami, potmi, stezami v alpskih predelih Avstrije. Dežela Koroška in ÖAV tesno sodelujeta pri razvijanju tega edinstvenega narodnega parka med Koroško, Tirolski in Salzburško. V planinskih kočah na Tirolskem (skupno nad 160) s približno 12.000 ležišči so leta 2000 našli 363.000 nočitev (dve tretjini člani planinskih združenj) in milijon dnevnih gostov. Nekaj sto oseb pa je zaposlenih v poletni sezoni v teh kočah.

Število gorskih pohodnikov in alpinistov na najvišji vrh Avstrije, »Visoki klek« (3.798 m),

je v zadnjih letih močno naraslo. Alpinistom so danes na voljo moderno opremljene kočice (prha in centralno ogrevanje, seminarski prostori, možnosti za trening itd.) celo v visokopalpskih legah.

Planinska združenja in nevladne organizacije so danes goreči in najbolj odločni zagovorniki Alp in naravovarstva.

Zakon o Narodnem parku Visoke Ture je bil sklenjen leta 1992, obsega pa 1.787 kvadratnih kilometrov (skupno 29 občin) in šteje med največje parke v Alpah in srednji Evropi.

Triglavski narodni park je bil eden prvih v Evropi, njegova površina pa znaša 84.805 hektarjev. Zakon pa je bil sprejet že leta 1981.

Alpska konvencija

Prognoze znanstvenikov za razvoj gorskega podeželja niso preveč obetavne; nekateri pričakujejo celo dramatično poslabšanje okvirnih pogojev.

Veliko upanje podeželskega prebivalstva kot tudi združenj in oseb, ki se zavzemajo za ohranitev nekaj tisoč let starega kulturnega prostora v Alpah tudi za zanamce, je uresničitev izvedbenih protokolov Alpske konvencije. Protokoli predvidevajo celo vrsto pomembnih ukrepov za krepitev gorskega podeželja: prostorsko načrtovanje, trajnostni razvoj, gorsko kmetovanje, turizem, promet, zaščita narave, negovanje narave idr.

Za uresničitev teh ukrepov se je na komunalni ravni izoblikovalo omrežje občin »Aliansa v Alpah«, kjer sodeluje nad 130 občin.

Pomembno vlogo pri pospeševanju alpskega prostora strokovnjaki pripisujejo novim regionalnopolitičnim instrumentom, kot so na primer transferna izplačila, in modelom izravnave v korist strukturno šibkim alpskim regijam.

M. Š.

OBČNI ZBOR KOŠ

Izreden podvig v kratki zgodovini kluba

Odborniki z uspešno člansko ekipo

Foto: Štukelj

Preteklo sredo je bil na občnem zboru slovenskega košarkarskega kluba KOŠ izvoljen Danilo Prušnik za novega predsednika. Dosedanji predsednik Anton Malle (od leta 1997 dalje) je zaradi poklicnih obveznosti oddal to funkcijo.

V poročilih odbornikov je bil izpostavljen izreden športni podvig kluba, ki je letos v koroškem ekipnem prvenstvu sodeloval kar s petimi ekipami: mini, šolarji, juniorji, člansko ekipo in veterani. Presenetljiv je bil vsekakor prvi nastop članske ekipe v koroški ligi, ki je osvojila naslov viceprvaka. Vice-

prvaki pa so postali tudi juniorji in veterani. Vodstvo kluba se je na občnem zboru zahvalilo vsem aktivnim igralcem, predvsem pa trenerju Bojanu Grzetiču.

V imenu SŠZ je vodstvu in vsem prostovoljnim sodelavcem in sodelavkam kluba ter športnikom čestital poslovodni tajnik SŠZ Ivan Lukan. Dejal je, da je slovenski šport na Koroškem z ustanovitvijo kluba in uspešnimi nastopi članske ekipe pridobil na kvaliteti in ugledu. Vodstvu kluba pa je tudi za prihodnost zagotovil pomoč s strani strešne športne organizacije.

I. L.

Predsedstvo kluba: Danilo Prušnik (predsednik), Bojan Jager (podpredsednik), Christian Zeichen (tajnik), Gigi Nadrag (blagajničarka).

Ostali odborniki: Maja Amrusch-Hoja, Anton Malle, Franc Florijančič, Janko Smrečnik, Milica Gallob, Urška Brumnik, Fred Lanegger, Eda Velik, Dunja Wutte, Ivan Majhen, Jasmin Trifunović, Dominik Rozman, Stefan Hribar in Anica Rutar.

Preglednika računov: Jože Blajs in Rihard Jernej.

93. GIRO D' ITALIA

Spet primer dopinga

Tradicionalno kolesarsko dirko je spet zasenčil doping škandal. Doping testi Stefana Garzellija, Roberta Sgambellurija (oba Italija) in Rusa F. Zakirova so bili pozitivni. Kljub temu so profesionalci opravili osmo etapo, na kateri je zmagal Španec Gonzalez. V skupnem seštevku vodi Nemeč Heppner pred Garzellijem. »Paco« je zdrsnil na stoto mesto (+35:08). Najboljši Avstrijec je G. Totschnig na 26. mestu.

M. Š.

ŠPORTNI TERMINI

NOGOMET – 24. maj: ATUS Borovlje-SAK, Borovlje, ob 18. uri; Bilčovs-ASV, Potok, ob 18.15, nato bo veselica v šotoru
26. maj: ASKÖ Šmihel-Rikarja vas, Šmihel, ob 17. uri

ŠAHOVSKI OREH št. 200

Silvo Kovač

Aljehin – Reshevsky / Kemerj 1937

Na osmi vrsti je črni kralj zavarovan pred napadom belih figur, ki jim je uspel prodor le po a liniji. Tudi bela dama je v obrambnih nalogah in le z daljave nadzoruje položaj črnega kralja na šahovnici. Toda velemejster Aljehin, ki

je na potezi, je spoznal slabosti črnega na osmi vrsti in z učinkovito kombinacijo prisilil nasprotnika k predaji!

Rešitev štev. 199

Že prva poteza belega 1.Tb2:! razkrije vsebino kombinacije, ki je bila podana v nalogi. Na 1...Tb2: sledi 2.Dd4 z grožnjo mata na polju g7 in napadom na črno trdnjavo na polju b2. Kako se ubraniti ob pretnji? Črni pogumno odigra 2...De5 in za trenutek zaustavi beli napad. Toda po presenetljivem odgovoru belega 3.Te1!! črni prizna, da ga je beli nadigral. Na 3...Dd4: 4.Te8: mat, na 3...De1: 4.Dg7 mat! Črni se je zato vdal.

